

nant-lo inadmissiblement amb el prov. mod. *pivo* i ignorant el cat. *piu*, idea que ja va quedar definitivament descartada el 1950 i ara, veg. *PIULAR*).

L'únic que va apartar-se radicalment d'aquest judici comú fou Spitzer (*A. I. Li. Cuyo* II, 1942, 31-32), inspirant-se encara en la polèmica Schuchardt-Thomas entre semantistes i fonetistes, debat que ja llavors es rebutjava com a cosa tan mal plantejada, que ara ja quasi s'ha oblidat; però no sols hi ha manifesta impossibilitat d'arribar fonèticament de *pua* a *puca*, passant per un *puga* antihiàtic, sinó que, fins des del punt de vista semàntic ultrancer de Schuchardt, és inconcebible la seva idea que des de PÜBES 'pèls del pubis', després de passar per 'pèls' i després 'pinta per als pèls', es pogués arribar a 'pua de pinta' i finalment 'pua en general'.

Endemés Spitzer tenia raó en subratllar que en territori gàllic i hispànic la forma *pua* té aire de ser més antiga que *puga*, segons les dades actuals. Jo tampoc no puc documentar millor la variant *puga*, per més que en castellà el *DAut.* la doni com a «antiquada». Sens dubte dialectalment hi té força extensió: ja l'he assenyalada en l'arcaic parlar de Bielsa, també Borao i el *DAut.* l'assenyalen com a aragonesa, i arriba fins a la nostra Ribagorça: a Areny assenyalava Krüger *pugas* com a 'puntes agudes de ferro' (*VKR* IX, 87).

També és gallega, i aquí ja l'assenyalava Sarmiento en el 2.º quart del S. XVIII en els seus arcaics cercles comarcal (*Cat. de Voces Gall.*, 184r^o): a Sanàbria *pugas* designa les pues del rascl de lli i les de la carda metàl·lica (Krüger, *Gegenstandsk.*, 252, 263); a la Crunha *púba* (amb «geada» que suposa una -g- no recent) és un «lazo de cuero en la punta del mayal de trillar» (*W. u. S.* x, 84), ço que recorda notablement l'acc. dels fargaires euskèrics de Biscaia, i justament Mugica (*Dialectos castellanos: montañés, vizcaíno, arag.*, 1892, p. 83) ens adverteix que és *puga* la forma que s'usa en lloc de *pua* en el castellà biscaí. De manera que és ben versemblant que el salm. *puba* «púa», «sarmiento», «rama» (Lamano), ben lluny d'estontolar l'acudit de Spitzer, estigui amb *puga* en la mateixa relació que «*abujero*» en lloc d'*agujero*. Altrament el cognom *Puga* està bastant estès.

Malgrat de tot això, i per més que els parlars regionals siguin de vegades més conservadors que les llengües literàries, tot i que el fet de no tenir documentació castellana del mot fins a 1475 ni gallego-portuguesa fins al S. XVI ens deixa incògnita una vasta llacuna, no obstant em decanto a donar la raó a Spitzer concedint-li que el *puga* actual pugui ser tan secundari com *duques* i els casos tots que he invocat supra en precisar la dada aragonesa de Bielsa. A això ens hi empeny el gran fet que de la forma *puga* amb prou feines hi ha cap documentació en català, en portuguès ni en llengua d'oc (fora d'un llgd. *pugo*). Cal reconèixer aquest fet.

Però no ens dona prou força per negar que *pua*, per la seva banda, no vagi poder sortir, mil anys abans, d'un *PÜGA de data romana, el mateix que el port. modern i antic *rua*, i el cat. ant. i cast. ant. *rua*, 'carrer',

havien sortit de RÜGA. Que, en canvi, tenim *arruga* 'plec'? Però és que tampoc en aquest cas no disposem de dades medievals, i ignorem si aquest no va sortir d'un *arrua* anterior: aqueixes aparents regressions són més freqüents que no creiem, car recordem-nos que el cast. *yugo* només es pot explicar a base de *yúo* (d'on el dialectal *yubio*, *ubio*) < *jūo* < *jūgum*. En conclusió no hi ha inconvenient a admetre que el *pua* ibero i gallo-romànic provinguí de *PÜGA.

Més difícil, però, és el problema de la -k- sud-italiana. Amb raó va objectar Jud a Rohlfes que les formes hispàniques i occitanes no es poden conformar amb una base *PÜGA. En canvi s'han citat en el Sud d'Itàlia casos d'ensordiment de sonores originàries; no vull dir el de *vocare* per *vogar* 'remar' —que avui hem de descartar com a errat—, car n'hi ha que semblen vàlids, per més que alguns es prestin a rèplica: el fet és, però, que la delta grega es torna entre vocals -to a Sicília, Reggio i Apúlia del Sud, i que a la Terra d'Òtranto hi ha molts casos de *k*, *t* i *p* en lloc de *g*, *d*, *b*, en totes les posicions (Rohlfes, *EWUG*, pp. XLIV i XLVII); un cas com GALLÈTA (> *GALLEDA*) potser es va propagar des de la Magna Grècia a tota la Romània si és que verament prové de *γαυλίδα*. Per altra banda la -c- no és pas general a tot Itàlia en aquest mot, puix que hi ha *puga* «marza» en florentí rural («ramicello che si toglie da una pianta domestica per innestarla a zeppa in un'altra selvatica»), romanesco *pughe* 'pues d'erició' (*It. Dial.* XII, 18), i *puga* es troba en ACARO al costat de *puca*, formes totes que precisament, allà, suposen -g- en l'origen i no pas -c-.

El punt de vista morfològic és, al meu parer, el que més suport dona a l'etimologia de M-Lübke, si volem veure en *PÜGA un mot de nissaga indoeuropea. L'alternança *ū/ü* entre PÜNGERE i per altra part PÜGIO i *PÜGA, coincident amb la desaparició de l'infix -N- de les formes amb vocalisme zero, és una cosa inconfusiblement indoeuropea que basta per donar considerable versemblança a aquesta etimologia, a desgrat de la manca de documentació. Com ho va subratllar Meillet tantes vegades, la morfologia és el guia més segur en la indagació etimològica, més encara que la fonètica i molt més que els arguments semàntics. És sabut que l'arrel de PÜNGERE (passat PÜ-PÜG-I) és PEUG/PÜG-: per tant no hi ha dificultat a enquadrar-hi a dins la base *PÜGA, sigui a base de *POUGA o de *PEUGA o d'un grau feble prolongat *PÜGA: no quedem lluny de casos com *jungere/jugus*, *lingere/lingula/ligula*, *ninguere/nix*, *findere/figura* i *figulus*, *findere/fidī*; més a prop encara de *fundere/fūdī*, *contundere/contūdī*, *scindere/scīdī*, i per damunt de tots *pungere/pūgio*.

En concret, el cas és rigorosament paral·lel al de *rūpes* (convertit en *rūpa* en Apuleu, en el llatí vulgar alpi i en la toponímia mossàrab) fit a fit de *rūmpère*. En fi, no està pas descartat que en els dialectes itàlics o indoeuropeus coexistís *PÜGA al costat de *PÜGA, i llavors totes dues variants romàniques tinguessin igual fonament etimològic, puix que en arrels d'aquesta mena s'escau molt sovint que la sonora final sigui una amplificació sufixal que alterna amb la sorda correspo-